

Dr. HORKAY LÁSZLÓ a Szakszervezeti Társadalombiztosítási
Főigazgatóság osztályvezetője:

A társadalombiztosítás feladatai az üzemi balesetek
és foglalkozási betegségek következményeinek
orvoslásával kapcsolatban

Az a feladatom, hogy a korreferátum szűkre szabott kere-
tei között rövid összefoglalót adjak a magyar társadalombizto-
sítás speciális feladatairól az üzemi balesetek orvoslása te-
rén, és röviden beszámoljak a magyar társadalombiztosítás bal-
eseti kártalanítási rendszerének legfőbb eredményeiről, alapel-
veiről és fejlődési tendenciáiról. Bármennyire csábító mindezek-
ről társadalmi-gazdasági rendszerünkkel összefüggésben, a kiala-
kulás és fejlődés menetét nyomon követve beszálni, tudomásul
kell vennem, hogy erre most nincs mód. Témámat "in medias res"
kell kezdenem, annyi engedményt téve e tárgyalási módszerrel
szemben csupán, hogy néhány bevezető gondolatot vessek fel, ezt
is csak utalásszerűen, a társadalombiztosítás e fontos ágazatá-
val kapcsolatban.

A bevezető gondolatok után

- a jelenlegi jogi megoldásról,
- a védett személyek köréről,
- a baleseti ellátások fajtaiáról,
- a fejlődés két útjáról és az ennek során érvényesült
elvekről, végül
- a további fejlődés lehetséges irányzatairól kívánok
szólni.

1. A társadalombiztosítás a szociális biztonság intézmény-
rendszerének hagyományos, szerves része. Azé a szociális bizton-
ságé, amelynek megteremtésére a fasizmus ellen küzdő szövetséges
hatalmak által az 1940-es évek elején elfogadott Atlanti Charta
együttműködésére szólította fel a kormányokat, és amelynek fej-
lesztése és segítése - az 1944. május 10-i Philadelphiai Nyilat-

kozat szerint - a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal egyik programadó célja.

A társadalom tagjaként minden embernek joga van szociális biztonságra, jelenti ünnepélyesen - 22. cikkelyében - az emberi jogok 1948. december 10-i egyetemes deklarációja mégpedig - 25. cikkelye szerint - munkanélküliség, betegség, rokkantság, özvegyesség, öregség esetében egyaránt, vagy - ha önhibáján kívül - másképpen elvesztette megélhetése eszközét. Elismerve és nem vitatva a szóban forgó nemzetközi dokumentumok nagy jelentőségét, tisztán kell látnunk azt is, hogy a szociális biztonságról szóló ezeknek a nemzetközi szabályoknak, programoknak és ajánlásoknak tulajdonképpen nem más mint a lenini társadalombiztosítási normák az eszmei alapja és példamutató őse.

A baleseti biztosítás a társadalombiztosításnak a lenini normák szerint is elengedhetetlen tartozéka. Kialakulásának időszaka nagyjából egybeesik a betegségi biztosításával, a társadalombiztosítás általános terjedése során azonban a legtöbb országban megelőzte a többi ágazat bevezetését. Jelenleg a társadalombiztosítás legkiterjedtebb ágazata; alig van a világnak olyan országa, ahol még nem vezették be.

Szerepét, helyét és jelentőségét illetően ki kell hangsúlyozni, hogy a társadalombiztosítás keretében nyújtott baleseti kártalanítás elsősorban s általában az elveszített, az elmaradt kereset jövedelem pótlására szolgál, egyéb feladatokat azonban rendeltetésszerűen ellátni nem képes. Amiből viszont okszerűen következik, hogy a munkajogi kártérítéssel együttesen sem felelhet meg azoknak a követelményeknek, amelyek az üzemi balesetekkel és a foglalkozási betegségekkel kapcsolatban megalapozhatják és teljessé tehetik a széles értelemben vett mindenirányu átfogó szociális biztonságot.

A szociális biztonság különböző rendszereinek alapvetően három aspektusa van: a megelőzés, a jövedelempótlás és a társadalomba való visszavezetés. Témánk szempontjából ez nem más, mint:

- a balesetelhárítás, ideértve az üzemi egészségvédő intézkedéseket is, mint a megelőzés formái és eszközei;

- a társadalombiztosítás keretében nyújtott baleseti kártalanítás, továbbá a munkajogi kártérítés, mint jövedelempótlás formái és eszközei, továbbá
- a különféle rehabilitációs intézkedések, mint a társadalomba való visszavezetés formái és eszközei.

A szociális biztonságnak ezek az intézményrendszerei funkcionális egységben vannak egymással. Valódi rendeltetésüket akkor töltik be igazán, ha mind a jogalkotásban, mind a jogalkalmazásban és a megfelelő szervezeti keretek kialakításánál feltetelezik egymást, és működésükre a komplexitás, a részfunkciók minél tökéletesebb összhangja a jellemző.

A társadalombiztosítás keretében nyújtott baleseti kártalanítás terén elért eredményeink határfoka és jövőbeli teendői is ezek szerint csak akkor értékelhetők és tervezhetők helyesen, ha egymagában igen jelentős helye és szerepe mellett is figyelembe vesszük, hogy a baleseti kártalanítás a szociális biztonság egyik területén, a jövedelempótlásnál tölt be funkciót, azonban itt sem mindig kizárólagosan, hanem - az esetek jelentős részében - a munkajogi kártérítéssel együtt.

A korreferátumban - ismételten hangsúlyozva a többi funkció létének és összhangjuknak a szükségességét, - a továbbiakban a magyar társadalombiztosítás baleseti ellátási rendszerével foglalkozom, amelynek az az alkotmányból folyó feladata, hogy anyagi ellátást biztosítson az üzemi balesetek áldozatainak és a foglalkozás különös veszélye folytán megbetegedett dolgozóknak, valamint ezek hozzátartozóinak a társadalombiztosítás intézményrendszerén keresztül.

2. Hazánkban a társadalombiztosítási gondoskodás egész rendszerét 1975. július 1-étől a társadalombiztosításról szóló minisztertanácsi rendelet és a Szakszervezetek Országos Tanácsának az ezekhez csatlakozó, többnyire eljárási kérdéseket rendező szabályzata - egységes szerkezetben és egységes elvek szerint - egyetlen jogszabályrendszerbe foglalta össze. Ez a szabályanyag rendezi a dolgozók, illetőleg a biztosítottak jogait a különféle társadalombiztosítási ellátásokra, így a betegségi és anyasági ellátásra, a családi pótlékra, a nyugellátásra és - ami most

bennünket közelebből érdekel - a baleseti ellátásra is.

Ugyanattól az időtől életbe lépett az egészségügyről szóló 1972. évi II. számú törvénynek az a rendelkezése, amely szerint a gyógyító-megelőző egészségügyi ellátás, ennek keretében az orvosi vizsgálat és gyógykezelés, a kórházi ápolás, a szülészeti ellátás, a mentőszállítás, a gyógyszer és a gyógyászati segédeszköz, a gyógyfürdő és az egészségügyi ellátás igénybevételével kapcsolatban felmerülő utazási költségek megtérítéséhez való jog - a korábbi társadalombiztosítási megköttöttségek nélkül - minden magyar állampolgárt megillet.

Az egészségügyi ellátáshoz való jog állampolgári joggá nyilvánítása folytán a biztosítottak egészségügyi ellátásáról az új társadalombiztosítási jogszabályok már nem rendelkeznek. Ez a helyzet az üzemi balesettel és a foglalkozási betegséggel kapcsolatos egészségügyi ellátás tekintetében is.

Az üzemi baleset és a foglalkozási betegség alapján szükséges egészségügyi ellátás továbbra is minden időbeli korlátozás nélkül és ingyenesen jár, a különbség mindössze az, hogy az egészségügyi ellátás - kikerülve teljesen a társadalombiztosítási jog szabályozás hatásköréből -, nem biztosítási jogviszony alapján, hanem állampolgári jogként jár.

Az 1975. július 1-től történt új jogi szabályozás sajátja az is, hogy a korábbi megoldástól eltérően, amikor is az üzemi baleseti szabályok a társadalombiztosítási jogban egyrészt a betegség biztosítási, másrészt a nyugdíjjogszabályokban szétszórtnak voltak találhatóak, a baleseti ellátás az új kodifikált anyagban a többi szabályokhoz jól illeszkedő, de mégis önálló, külön fejezetet alkot. Az önálló fejezetben történő szabályozás mind jogalkotási, mind jogalkalmazási szempontból jobban ráirányítja a figyelmet a munka frontján megsérült dolgozókra. Megkönnyíti egyúttal a jogalkalmazóknak és a jogkeresőknek az eligazodást az üzemi baleset, illetőleg a foglalkozási betegség alapján igényelhető ellátásokra vonatkozó szabályokban, ami minden időben fontos szempont.

3. A társadalombiztosítási jogszabályok széles körben biztosítanak baleseti ellátásra jogot. A szabályozásnál a törekvés

az volt, hogy a társadalmilag szervezett munkában részt vevő minden dolgozó kerüljön be a védett személyek körébe, s lehetőleg minden más olyan személy is, aki sajátos körülmények között végezve munkát, szintén ki van téve baleseti veszélynek. E törekvéseknek megfelelően baleseti ellátást a következők kaphatnak:

- a munkaviszonyban álló dolgozók,
- az ipari szövetkezetek tagjai,
- a mezőgazdasági és a halászati termelőszövetkezeteknek, valamint a mezőgazdasági szakszövetkezeteknek a tagjai, továbbá ezeknek a közös munkában részt vevő családtagjai,
- a bedolgozók,
- a megbízás alapján rendszeresen és személyesen munkát végzők,
- az alkalmi fizikai munkát végző személyek,
- a szakmunkástanulók,
- az oktatási intézmények, iskolák és tanfolyamok gyakorlati képzésben részesülő tanulói /hallgatói/,
- az ösztöndíjas aspiránsok és doktorjelöltek,
- a gépjárművezető-képző munkaközösségek tagjai,
- a társadalmi munkát végző személyek,
- a kisiparosok és kiskereskedők,
- a munkaviszonyban nem álló előadóművészek és művészeti oktatók,
- az ügyvédek,
- a munkásőrség nem hivatásos állományú tagjai,
- az önkéntes rendőrök és az önkéntes tűzoltók, valamint a rendőri és a tűzoltói feladat ellátásában közreműködő személyek,
- az időleges munkakötelezettség teljesítésére kirendelt személyek,
- a cséplőgép mellett nem biztosítottként dolgozó személyek,
- a javító-nevelő munkát végző személyek,
- a munkaterápiás gyógykezelésben részesülő elmebetegek és alkoholisták és végül

- a letartóztatottak és azok, akik a szabadságvesztés büntetésüket töltik.

Szolgálati kötelmekkel összefüggő baleset és betegség alapján megilleti baleseti nyugellátás a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos, valamint továbbszolgáló állományának a tagjait is. Rájuk azonban nem a társadalombiztosítási, hanem a nyugellátásukat rendező külön jogszabályok vonatkoznak. Hasonló a helyzet a hadkötelesekkel, tehát az első tényleges és a tartalékos katonai szolgálatot teljesítő személyeknél, akiknek a megfelelő baleseti ellátásáról a honvédelmi törvény érdekvédelmi szabályai gondoskodnak.

A felsorolás úgy érezzük önmagáért beszél. Meggyőzően szemlélteti annak a következetes szociálpolitikának vitathatatlanul jelentős eredményeit, amelynek az a célja, hogy üzemi baleset és foglalkozási betegség esetére is széleskörűen megteremtse és továbbfejlessze a szociális biztonságot.

A felsorolásból levonható nyomban az a következtetés is, hogy a társadalombiztosítás sokkal szélesebb körben biztosít anyagi ellátást üzemi baleset és foglalkozási betegség esetére, mint a munkajogi kártérítés intézménye. Az általa védett személyek körének a meghatározásánál ugyanis, de egyéb vonatkozásban is, az a törekvés, hogy hatókörét - a munkajogi felelősségtől függetlenül - minél messzebbre terjessze ki, a balesetek és foglalkozási betegségek által okozott anyagi veszteségek csökkentése, a szociális biztonságnak e területen történő megalapozása érdekében.

4. A társadalombiztosítás keretében üzemi baleset és foglalkozási betegség alapján, tehát baleseti ellátásként a következő juttatások járnak:

- baleseti táppénz,
- baleseti járadék,
- baleseti rokkantsági nyugdíj,
- baleseti özvegyi nyugdíj és végkielégítés,
- baleseti árvaellátás,
- baleseti szülői nyugdíj és
- temetési segély.

Társadalombiztosítási szempontból üzemi az a baleset, amely a biztosítottat a foglalkozása körében végzett munka közben, vagy azzal összefüggésben, illetőleg munkába menet vagy onnan lakására /szállására/ menet közben, továbbá ha társadalmi munka végzése során, ugyyszintén ha keresőképtelenségének vagy rokkantságának az elbírálása céljából elrendelt orvosi vizsgálaton történt megjelenésével összefüggésben érte.

A munkajogi kártérítés szempontjából releváns "munkaviszony keretében" történt baleset és a társadalombiztosítási szempontból irányadó "üzemi baleset" fogalma nem azonos. Az utóbbi tágabbkörű. Az eltérések részletezése és az üzemiség fogalmának elemzése nélkül ezen túl mindössze azt kívánom hangsúlyozni, hogy a dolgozó gondatlansága, az a körülmény, hogy a baleset bekövetkezését vigyázatlanságával, hibás magatartásával előmozdította, esetleg saját maga idézte elő - a szándékosság esetét leszámítva -, a baleseti ellátásra való jogosultságot nem érinti, és az ellátás összegét csökkentő tényezőként sem jöhet szóba.

A baleseti ellátásra jogot adó foglalkozási betegségeket a társadalombiztosítási jogszabályok jegyzékbe foglalva, taxatív felsorolják. E betegségek alapján - a szilikózishoz fűződő néhány előnytől eltekintve - ugyanolyan feltételekkel és összegben jár baleseti ellátás, mint üzemi baleset alapján.

Baleseti táppénz annak jár, aki az üzemi balesettel összefüggő és gyógykezelést igénylő egészségi állapota miatt vagy a szükséges gyógyászati segédeszközi hiányában munkát végezni nem tud. Időbeli korlátozás nélkül mindaddig jár, amíg az említett körülmények fennállnak, vagyis amíg a sérült az üzemi baleset következtében keresőképtelen.

A baleseti táppénz annál, aki legalább két éve megszaki-
tás nélkül biztosított, a napi átlagkereset 75, egyéb esetben 65 százaléka.

A baleseti táppénz ezek szerint, szemben a baleseti járadékkal, valóban kereset-, jövedelempótló ellátás. Keresetvesztés hiányában táppénz nem jár. Hiányossága, hogy ennek a rendeltetésnek csak ugyanolyan mértékben tesz eleget, mint a bár-

milyen betegség által okozott keresőképtelenség alapján járó /betegségi/ táppénz, vagyis teljes reparációt nem biztosít. Az a feladat tehát, hogy a baleseti táppénzzel nem fedezett kár is megtérüljön, a munkáltatói - esetleg csak részarányos anyagi felelősségtől függő - kártérítés intézményére hárul. Az üzemi balesetek által okozott károk teljes értékű anyagi orvoslása ezért keresőképtelenség esetén csak akkor tekinthető majd megvalósultnak, ha a baleseti táppénz mértéke a jelenlegi 65, illetőleg 25 százalék helyett egységesen 100 százalék lesz, mégpedig függetlenül attól, hogy a munkáltató a baleset bekövetkeztéért munkajogilag vagy a társadalombiztosítási szabályok szerint felelősé tehető-e vagy sem.

Eltérő a megoldás a baleseti járadék tekintetében. A sérültet ugyanis járadék akkor illeti meg, ha a baleset-okozta munkaképesség-csökkenése 15 százaléknál több, de rokkantságot nem okoz. /Utóbbi esetben ugyanis nem járadék, hanem baleseti rokkantsági nyugdíj illeti meg a sérültet./ A járadékra jogosultság ezek szerint - a munkajogi és a polgári jogi kártérítéssel szemben - független az anyagi kártól, vagyis attól, hogy a sérült keresete csökkent-e a baleset előttihez képest. A járadékra jogosultságot tehát a baleset által okozott, 15 százalékot meghaladó munkaképesség-csökkenés egymagában megalapozza. Ebből következőleg a járadékigény elbírálásánál a sérült baleset utáni keresetét nem kell vizsgálni, a jogosultság tekintetében egyedül a munkaképesség-csökkenéssel kapcsolatos orvosi értékelés az irányadó. Nincs jelentősége annak sem, hogy a sérült munkajogi kárenyhítési kötelezettségének eleget tett-e, vagy sem.

A baleseti járadék összege egyébként egyrészt az orvosilag megállapított munkaképesség-csökkenés fokától, másrészt a balesetet megelőző egy éven belül elért keresetnek a havi átlagától függ;

- 16 - 25 százalékos munkaképesség-csökkenés esetén a havi átlagkereset 8 százaléka,
- 26 - 35 százalék között 10 százaléka,
- 36 - 49 százalék között 15 százaléka, míg
- 50 - 66 százalék között a havi átlagkereset 30 százaléka.

A baleseti rokkantsági nyugdíj intézménye hazánkban, amint ezt az ellátás neve is mutatja, nemcsak kártalanítási feladatokat tölt be, hanem egyúttal a nyugdíjét is. Hasonló a helyzet a hozzátartozói baleseti nyugellátások tekintetében is. Annak illusztrálására, hogy ez nemcsak jogilag van így, hanem gyakorlatilag is, mindössze egyetlen összehasonlítást kívánok tenni. Eszerint, amíg az új társadalombiztosítási törvény alapján a múlt évben megállapított öregségi nyugdíjak összegének átlaga alig haladta meg az országos átlagkereset kétharmadát, a baleseti rokkantsági nyugdíjak és a keresetek országos átlaga azonos volt.

A baleseti rokkantsági nyugdíjban a reparációs vonások következetesebbek, mint a baleseti járadéknál. A sérültet ugyanis balesetokozta rokkantsága ellenére csak akkor illeti meg, ha rendszeresen nem dolgozik, vagy pedig ha keresete lényegesen kevesebb a balesetét megelőző keresetéhez képest. E feltételek hiányában baleseti rokkantsági nyugdíj helyett a havi átlagkeresetének 30 százalékát kitevő, tehát a legmagasabb foku baleseti járadékra jogosult.

A baleseti rokkantsági nyugdíj összege a rokkantság fokától, a szolgálati idő tartamától és a havi átlagkeresetétől függ. Amíg tehát a baleseti ellátások egyik jellemzője, hogy a jogosultságnak sem meghatározott előzetes biztosítási vagy szolgálati idő nem feltétele, a baleseti rokkantsági nyugdíj összegében, s ezáltal a hozzátartozók nyugellátásában is, a végzett munka ideje, a szolgálati idő figyelembe vétele folytán, már kifejezésre jut.

Ennek megfelelően a baleseti rokkantsági nyugdíj összege - a rokkantsági nyugdíjrendszerekben szokásos hármas kategorizálás szerint -

- a rokkant, de nem teljesen munkaképtelen esetében a havi átlagkereset 60 százaléka,
- a teljesen munkaképtelen, de nem magatehetetlen esetében a havi átlagkereset 65 százaléka,
- a mások gondozására szoruló, magatehetetlen sérült esetében pedig a havi átlagkereset 70 százaléka.

A nyugdíj összege a szolgálati idő minden éve után a havi átlagkereset 1 - 1 százalékaival emelkedik, az átlagkeresetnél azonban több nem lehet.

Mindezek kellően érzékeltetik, hogy a baleseti rokkantsági nyugdíj intézménye, különösen ha figyelembe vesszük, hogy nyugdíjfolyósítási szabályaink lehetőséget adnak a nyugdíjasként történő foglalkoztatásra is, az esetek jelentős részében teljesértékű anyagi reparációt biztosít.

A hozzátartozók baleseti ellátásánál általában a nyugdíjakra vonatkozó rendezési elvek érvényesülnék. Két vonatkozásban azonban jelentős eltérés van. Nevezetesen a nyugdíj összegét illetően és abban, hogy a halálosvégű üzemi baleset alapján az özvegyi nyugdíj az özvegyen maradt nőnek életkorától, egészségi állapotától és az eltartásban lévő kiskorú gyermekek számától függetlenül jár. A baleseti állandó özvegyi nyugdíjra jogosultságot nem befolyásolja az sem, hogy az özvegy dolgozik-e, van-e kereső foglalkozása. A munkajogi és a polgári jogi kártérítési kritériumoknak tehát itt szerepük nincs.

5. E rövid ismertetésből is kitűnően az üzemi balesetek orvoslása terén a társadalombiztosításnak az a legfontosabb speciális feladata, hogy minél szélesebb körben biztosítson alapellátást a baleseti sérülteknek és hátramaradt hozzátartozóiknak, mégpedig a károkozó felelősségére tekintet nélkül. A társadalombiztosítás ezzel széleskörű kárelosztási funkciót lát el, társadalmi, illetőleg állami teherré téve az üzemi balesetek károsultjai anyagi kárának a jelentős részét. A fennmaradó kárt jelenlegi jogunk szerint vagy a károsult maga viseli, érvényesül tehát a "casus nocet domine" elve, vagy pedig a károkozó a kártérítő felelősség szabályai szerint.

A szociális biztonság követelménye abba az irányba hat, hogy szélesítsük tovább a társadalombiztosítással védett személyek körét, ugyanakkor emeljük a baleseti ellátások színvonalát, vagyis a kár egyre nagyobb hányadát vonjuk be a társadalmi méretű kárelosztásba.

Társadalombiztosításunk eddigi egész története azt mutatja, hogy annak mindegyik területén, így a baleseti ellátásokat

illetően is, a fejlődésnek mind a két útját jártuk.

Mondhatni nem volt olyan tervperiódus, amelyben ne tetünk volna valamit a baleseti biztosítás, illetőleg a baleseti ellátásra jogosultak körének a kiterjesztése érdekében és ellátásuk színvonalának az emelésére. Mindezek az intézkedések összhangban voltak társadalmi-gazdasági fejlődésünkkel és megfeleltek annak a most már törvényi formában is rögzített alapelvnek, amely szerint hazánkban "az üzemi baleseti sérültek és hozzátartozók fokozott gondoskodásban részesülnek."

Továbbra is törekednünk kell a munka szerinti elosztás elvének és a szociális biztonság követelményeinek minden irányu és egyidejű figyelembevételére baleseti kártalanítási rendszerünkben. A reparáció elvének a korábbinál következetesebb érvényre juttatása is fontos szempont lehet, különösen, ha a szakmai, a foglalkozási rehabilitáció hazánkban minden területen és szinten éleven gyakorlattá válik.

Az ellátások színvonalának további javításánál fokozottan figyelemmel kell lennünk ennek a munkajogi kártérítésre gyakorolt hatására s e hatás esetleges nem kívánatos következményére. Annak arányában ugyanis, ahogyan emelkedik a társadalombiztosítás terhére fizethető baleseti ellátások színvonala, szűkül a munkajogi kártérítés hatóterülete, s ezzel együtt gyengül a munkajogi felelősség főfunkciója: prevenció hatása, a balesetektől visszatartó ereje.

A munkáltatónak a társadalombiztosítással szembeni megtérítési /regressz/ felelőssége - nem a volumenét vagy hatékonyságát, hanem ennek a felelősségnek célszerű és jelenlegi jogi határait nézve - jóval korlátozottabb, mint a munkajogi kártérítő felelőssége. Ha a munkáltató felelősséggel tartozik a társadalombiztosítás keretében járó baleseti ellátásokért, az esetek túlnyomó részében a munkajogi felelősség alól sem mentheti ki magát. Munkajogi kártérítő felelőssége viszont távolról sem jelent egyet megtérítési /regressz/ felelősségével. Utóbbi ugyanis csak akkor jöhet szóba, ha a baleset annak következménye, hogy ő vagy megbízottja a reá nézve kötelező balesetelhárító és egészségvédő óvórendszabálynak vagy óvóintézkedésnek nem tett

eleget. Amíg az e téren bekövetkezett mulasztás elengedhetetlen feltétele a megtérítési felelősségnek, a munkáltató kártérítő felelőssége a károsulttal szemben ilyen mulasztás, illetőleg annak bizonyítása nélkül is fennáll.

A munkáltató kettős - munkajogi és társadalombiztosítási /regressz/ - felelőssége esetén ezek szerint a reparációs szempontoknak a társadalombiztosításban történő fokozott érvényrejtetése, a prevenció oldalát nem gyengíti. Az utóbbi attól függetlenül fejtheti ki hatását, hogy az eredeti, az első kárelosztásban mekkora szerephez jut a társadalombiztosítás és mekkorához a munkajogi kártérítés. Hiszen a kárelosztás második menetében - a regresszigény érvényesítése folytán az eredetileg társadalmi teherként jelentkező baleseti ellátás is, végső soron tehát az egész baleseti kár felelőse és viselője a mulasztó lesz. A munkáltató kettős felelőssége esetén ezért annak, hogy a társadalombiztosítási ellátások színvonalát tovább emeljük, prevenció akadályja nincs, ugyanakkor feltétlenül kívánatos a sérültek szempontjából, hiszen követelésük így egyszerűbbé, gyorsabbá és biztonságosabbá válik.

A társadalombiztosítási reparációs törekvések nem ütköznek prevenció akadályokba ott sem, ahol a károkozó kártérítő felelőssége akár a védett személyek körénél fogva, akár egyéb okból, például azért, mert a felelősség alól ki tudja menteni magát nem jöhet szóba.

Más a helyzet a kárelosztásnak abban a sávjában, ahol kártérítő felelősség van, regressz-felelősség azonban nincsen. A társadalombiztosítási ellátások színvonalának a további javítása, végső soron alapellátás helyett teljes értékű reparáció biztosítása - kizárólag társadalmi alapokból - ezen a területen egyet jelentene az anyagi felelősség prevenció elemének a felszámolásával, a balesetek elleni társadalmi védekezés hadállásának teljes feladásával. Idáig nyilván nem juthatunk el. Ugyanakkor nem mondhatunk le a baleseti ellátások fejlesztésének igényéről és arról sem, hogy ebből egyenlő jogok szerint, tehát továbbra is a kártérítő felelősségtől függetlenül része-

sítsunk mindenkit. Kétségtelen azonban, hogy az ellátások színvonalának a fejlesztésénél ezekre a hatásokra fokozottan ügyelnünk kell.

6. További fejlődésünk irányait vizsgálva, egyelőre nyilván még mindig két utat kell járnunk. Törekednünk kell a társadalombiztosítási baleseti védelem még általánosabbá tételére s ugyanakkor a baleseti ellátások fejlesztésére.

Az előbbi feladat elsősorban azokra irányítja a figyelmet, akik munkaviszony keretében dolgoznak, s a társadalombiztosítás még sem terjed ki rájuk, mint például a háztartási alkalmazottak egy része, vagy pedig nem jogosultak a társadalombiztosítás mind a négy fajta ellátására, köztük a baleseti ellátásra, mint például a külföldön munkát vállaló személyek. Az utóbbi körben ugyanis a kérdés megnyugtatóan csak arra az esetre megoldott, ha a baleset olyan szocialista országban végzett munka közben éri a dolgozót, amellyel kétoldalú társadalombiztosítási, illetőleg szociálpolitikai egyezményünk van.

Az ellátások színvonalának az emelése érdekében úgy tűnik, hogy elsősorban a baleset következtében keresőképtelen betegek anyagi ellátását lenne indokolt tovább javítani, a baleseti táppénz mértékének a felemelésével, kellően mérlegelve a munkáltatói felelősség s ezen belül a prevenció elem megőrzésének a szükségességét. További feladatunk a nyugdíjjellegű baleseti ellátások vásárlóértékének a biztosítása és az alacsony összegű baleseti nyugellátásban részesülők helyzetének a javítása. Ez utóbbi célkitűzések - a nyugdíjasok életkörülményeinek javítását célzó intézkedések keretében - szerves részét képezik életszínvonalpolitikánknak, pártunk XI. kongresszusa határozatának és népgazdaságunk V. ötéves tervének is.